

QP Code : 70799

(2½ Hours)

[Max Marks : 75

- N.B.:** (1) **All questions are compulsory.**
(2) **Figures to the right indicate full marks.**
(3) **Draw neat diagrams wherever necessary.**

1. Answer **any two** of the following :- 15
 - (a) Distinguish between economic growth and economic development.
 - (b) Explain Sen's approach to economic development.
 - (c) Explain Human Development Index (HDI) as a measure of development.
2. Answer **any two** of the following :- 15
 - (a) Explain the Critical Minimum Effort Thesis.
 - (b) Outline the Harrod Model of Growth.
 - (c) Explain the role of innovation and the entrepreneur in schumpeter's theory of economic development.
3. Answer **any two** of the following :- 15
 - (a) Comment on the role of the environment in economic development.
 - (b) What are the characteristic features of the rural credit market ?
 - (c) Explain the role of infrastructure in development.
4. Answer **any two** of the following :- 15
 - (a) Explain the Head Count Ratio and Poverty Gap Indices as measures of poverty.
 - (b) Discuss the various measures of income inequality.
 - (c) Explain the relationship between economic growth and Income inequality.
5. Write short notes on **(Any Three)** :- 15
 - (a) Millennium Development Goals.
 - (b) Rostow's stages of growth.
 - (c) Multiple equilibria.
 - (d) Rural - Urban Divide.
 - (e) Kuznet's inverted 'U' hypothesis.

(मराठी रूपांतर)

(२½ तास)

[एकूण गुण : ७५]

- सूचना : (१) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 (२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 (३) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

१. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १५
 - (अ) आर्थिक वृद्धी आणि आर्थिक विकास यातील फरक स्पष्ट करा.
 - (ब) सेन यांचा आर्थिक विकास दृष्टीकोन विशद करा.
 - (क) विकासाचा मापनदंड म्हणून मानवी विकास निर्देशांक ही संकल्पना स्पष्ट करा.
२. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १५
 - (अ) किमान आवश्यक प्रयत्न सिध्दांत विशद करा.
 - (ब) हॅरॉड यांच्या वृद्धी प्रतिमानाची रुपरेषा द्या.
 - (क) शुम्पीटर यांच्या आर्थिक विकास प्रतिमानामध्ये 'नवप्रवर्तन' व 'प्रवर्तकाची' भूमिका स्पष्ट करा.
३. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १५
 - (अ) आर्थिक विकासात पर्यावरणाची भूमिका यावर भाष्य करा.
 - (ब) ग्रामीण पत बाजाराची वैशिष्ट्ये कोणती ?
 - (क) आर्थिक विकासात पायाभूत संरचनेची भूमिका विशद करा.
४. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा :- १५
 - (अ) दारिद्र्य मापनाच्या 'शिरगणती गुणोत्तर' आणि 'दारिद्र्य-दरी निर्देशांक' या पद्धती स्पष्ट करा.
 - (ब) उत्पन्न -विषमता मोजमापाच्या विविध पद्धतींवर चर्चा करा.
 - (क) आर्थिक विकास आणि उत्पन्न विषमता यातील परस्पर संबंध विशद करा.
५. थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) १५
 - (अ) सहस्रक विकासाची ध्येय
 - (ब) रोस्टोच्या वृद्धी अवस्था
 - (क) बहुविध समतोल
 - (ड) ग्रामीण-शहरी विभागणी
 - (इ) कुझनेटचा उलटा 'यु' सिध्दांत